॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥अष्टमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः॥

वर्रणस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। तथ्सर्मृद्धिरन् समंसर्पत्। तथ्सर्म्पारं सरमृत्वम्। अग्निनां देवेन प्रथमेऽह्न्ननु प्रायुङ्कः। सरंस्वत्या वाचा द्वितीयें। स्वित्रा प्रंस्वेनं तृतीयें। पूष्णा प्रशुभिश्चतुर्थे। बृह्स्पतिना ब्रह्मणा पश्चमे। इन्द्रेण देवेनं षष्ठे। वर्रुणेन् स्वयां देवत्या सप्तमे॥१॥

सोमेन राज्ञां ऽष्ट्रमे। त्वष्ट्रां रूपेणं नव्मे। विष्णुंना यज्ञेनां ऽऽप्नोत्। यथ्स् रस्पो भवंन्ति। इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजंमान आप्नोति। पूर्वापूर्वा वेदिंभवित। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यावं रुद्धे। पुरस्तां दुप्सदा र्स्सोम्येन प्रचंरति। सोमो वै रेतोधाः। रेतं एव तद्दंधाति। अन्तरा त्वाष्ट्रेणं। रेतं एव हितं त्वष्टां रूपाणि विकंरोति। उपरिष्टाद्वैष्ण्वेनं। यज्ञो वै विष्णुंः। यज्ञ एवान्ततः प्रतिं तिष्ठति॥२॥

जामि वा एतत्कुंर्वन्ति। यथ्मद्यो दीक्षयंन्ति सद्यः सोमं क्रीणन्ति। पुण्डरिस्रजां प्रयंच्छत्यजांमित्वाय। अङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तंः। अपसु दींक्षात्पसी प्रावेशयन्। तत्पुण्डरीकमभवत्। यत्पुण्डरिस्रजां प्रयच्छंति। साक्षादेव दींक्षात्पसी अवं रुन्धे। दुशभिवंथ्सत्रैः सोमंं क्रीणाति। दशांक्षरा विराट्॥३॥

अन्नं विराट्। विराजैवान्नाद्यमवं रुन्थे। मुष्क्रा भविन्ति सेन्द्रत्वायं। दृश्पेयों भवित। अन्नाद्यस्यावंरुद्धे। शृतं ब्राँह्मणाः पिंबन्ति। शृतायुः पुरुषः शृतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। सप्तदुशः स्तोत्रं भविति। सप्तदुशः प्रजापंतिः॥४॥

प्रजापंतेरास्यै। प्राकाशाविध्वर्यवे ददाति। प्रकाशमेवैनं गमयति। स्रजंमुद्गात्रे। व्येवास्मै वासयति। रुकार होत्रै। आदित्यमेवास्मा उन्नयति। अर्थं प्रस्तोतृप्रतिहृर्तृभ्याम्। प्राजापत्यो वा अर्थः। प्रजापंतेरास्यै॥५॥

द्वादंश पष्टौहीर्ब्रह्मणें। आयुंरेवावं रुन्धे। वृशां मैंत्रावरुणायं। राष्ट्रमेव वृश्यंकः। ऋष्मं ब्राह्मणाच्छु स्तिनें। राष्ट्रमेवेन्द्रिया-व्यंकः। वासंसी नेष्टापोतृभ्यांम्। प्वित्रें एवास्यैते। स्थूरिं यवाचितमंच्छावाकायं। अन्तत एव वर्रुणमवं यजते॥६॥ अनुङ्वाहंमग्रीधें। विह्वर्वा अनुङ्वान्। विह्वरंग्रीत्। विह्वं विद्यं प्रान्धियावं रुन्धे। इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं त्रेधेन्द्रियं वीर्यं परां-ऽपतत्। भृगुस्तृतीयमभवत्। श्रायन्तीयं तृतीयम्। सरंस्वती तृतीयम्। भार्गवो होतां भवति। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं

भंवति। वार्वन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। सार्स्वतीर्पो गृंह्णाति। इन्द्रियस्यं वीर्यंस्यावंरुद्धे। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यं श्रयति। वार्वन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यं वारयति॥७॥

विराद्वजापंतिरश्वः प्रजापंतेरार्स्यं यजते ब्रह्मसामं भवति सप्त चं॥————[२]

ईश्वरो वा एष दिशोऽनून्मंदितोः। यं दिशोऽनुं व्यास्थापयंन्ति। दिशामवेष्टयो भवन्ति। दिक्ष्वेव प्रतिं तिष्ठत्यनुंन्मादाय। पश्चं देवतां यजित। पश्च दिशंः। दिक्ष्वेव प्रतिं तिष्ठति। हिवषोहिवष इष्ट्वा बांर्हस्पत्यम्भिघांरयित। यज्मानदेवत्यों वै बृहुस्पतिंः। यजंमानमेव तेजंसा समंध्यति॥८॥

आदित्यां मुल्हां गुर्भिणीमा लंभते। मारुतीं पृश्विं पष्टौहीम्। विशं चैवास्में राष्ट्रं चं समीचीं दधाति। आदित्यया पूर्वया प्रचंरति। मारुत्योत्तंरया। राष्ट्र एव विश्वमनुंबध्नाति। उचैरांदित्याया आश्रांवयति। उपार्शु मारुत्यै। तस्मांद्राष्ट्रं विश्वमितंवदित। गुर्भिण्यांदित्या भवति॥९॥

इन्द्रियं वै गर्भः। राष्ट्रमेवेन्द्रियाव्यंकः। अगुर्भा मांकृती। विश्वे मुरुतः। विश्वंमेव निरिन्द्रियामकः। देवासुराः संयंत्ता आसन्। ते देवा अश्विनोः पूषन्वाचः सत्य सिन्निधायं। अनृतेनासुरान्भ्यंभवन्। तेंऽश्विभ्यां पूष्णे पुरोडाशं द्वादंशकपालं निर्वपन्। ततो वै ते वाचः

सुत्यमवांरुन्धत॥१०॥

यद्श्विभ्यां पूष्णे पुरोडाशं द्वादेशकपालं निर्वपंति। अनृतेनैव भ्रातृंव्यानिभूयं। वाचः सत्यमवं रुन्धे। सरंस्वते सत्यवाचं च्रम्। पूर्वमेवोदितम्। उत्तरेणाभि गृंणाति। सवित्रे सत्यप्रंसवाय पुरोडाशं द्वादेशकपालं प्रसूत्यै। दूतान्प्रहिंणोति। आविदं एता भवन्ति। आविदंमेवैनं गमयन्ति। अथों दूतेभ्यं एव न छिंद्यते। तिसृधन्वश् शुंष्कदितिदक्षिंणा समृद्धै॥११॥

अर्ध्यति भ्वत्युरुन्धत् गुम्यन्ति द्वे चं॥————[3]

आग्नेयम्ष्टाकंपालं निर्वपति। तस्माच्छिशिरे कुरुपश्चालाः प्राश्चो यान्ति। सौम्यं चुरुम्। तस्मौद्धस्नतं व्यंवसायांदयन्ति। सावित्रं द्वादंशकपालम्। तस्मौत्पुरस्ताद्यवांनाः सवित्रा विरुन्धते। बार्हुस्पत्यं चुरुम्। सवित्रेव विरुध्यं। ब्रह्मणा यवानादंधते। त्वाष्ट्रमष्टाकंपालम्॥१२॥

रूपाण्येव तेनं कुर्वते। वैश्वान्रं द्वादंशकपालम्। तस्माँ अघन्यं नैदांघे प्रत्यश्चंः कुरुपश्चाला याँन्ति। सारुस्वतं च्रुं निर्वपति। तस्माँत्प्रावृष्टि सर्वा वाचों वदन्ति। पौष्णेन् व्यवंस्यन्ति। मैत्रेणं कृषन्ते। वारुणेन् विधृता आसते। क्षेत्रपत्येनं पाचयन्ते। आदित्येनादंधते॥१३॥

मासिमांस्येतानिं ह्वी १ विं निरुप्याणीत्यांहुः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्क

इतिं। अथो खल्वांहुः। कः संवथ्सरं जीविष्यतीतिं। षडेव पूर्वेद्युर्निरुप्यांणि। षडुत्तरेद्युः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्के। दक्षिणो रथवाहनवाहः पूर्वेषां दक्षिणा। उत्तरं उत्तरेषाम्। संवथ्सरस्यैवान्तौ यनिक्त। सुवर्गस्यं लोकस्य समष्टियै॥१४॥ लाष्ट्रमण्डाकंपालं दक्षते युन्कोकं व॥———[४]

इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। स यत्प्रंथमं निरष्ठीवत्। तत्क्वंलमभवत्। यद्वितीयम्। तद्वदंरम्। यत्तृतीयम्। तत्कुर्कन्धुं। यत्रुस्तः। स सि्र्हः। यदक्ष्यौः॥१५॥

स शाँदूलः। यत्कर्णयोः। स वृक्तेः। य ऊर्ध्वः। स सोमः। याऽवांची। सा सुरां। त्रयाः सक्तेवो भवन्ति। इन्द्रियस्यावंरुख्ये। त्रयाणि लोमांनि॥१६॥

त्विषिमेवावं रुन्थे। त्रयो ग्रहाः। वीर्यमेवावं रुन्थे। नाम्नां दश्मी। नव व पुरुषे प्राणाः। नाभिर्दश्मी। प्राणा इन्द्रियं वीर्यम्। प्राणानेविन्द्रियं वीर्यं यजमान आत्मन्थेत्ते। सीसेन क्रीबाच्छष्पाणि क्रीणाति। न वा एतदयो न हिरंण्यम्॥१७॥ यथ्सीसम्। न स्त्री न पुमान्। यत्क्रीबः। न सोमो न सुरा। यथ्सीत्राम्णी समृंद्धौ। स्वाद्वीं त्वां स्वादुनेत्यांह। सोमंमेवैनां करोति। सोमोंऽस्यश्विभ्यां पच्यस्व सरंस्वत्यै पच्यस्वेन्द्रांय सुत्राम्णे पच्यस्वेत्यांह। एताभ्यो ह्यंषा देवतांभ्यः पच्यंते। तिस्रः स॰सृंष्टा वसति॥१८॥

तिस्रो हि रात्रीः क्रीतः सोमो वसंति। पुनातं ते परिस्रुतमिति यज्ञंषा पुनाति व्यावृत्त्यै। प्वित्रंण पुनाति। प्वित्रंण हि सोमं पुनन्ति। वारंण शश्वंता तनेत्यांह। वारंण हि सोमं पुनन्ति। वायुः पूतः प्वित्रेणेति नैतयां पुनीयात्। व्यृंद्धा ह्यंषा। अतिप्वितस्यैतयां पुनीयात्। कुविदङ्गेत्यनिंरुक्तया प्राजापत्ययां गृह्णाति॥१९॥

अनिरुक्तः प्रजापंतिः। प्रजापंतेरास्यै। एकंयुर्चा गृह्णाति। एक्धेव यजंमाने वीर्यं दधाति। आश्विनं धूम्रमालंभते। अश्विनौ वै देवानां भिषजौ। ताभ्यांमेवास्मे भेषजं कंरोति। सार्स्वतं मेषम्। वाग्वे सरंस्वती। वाचैवैनं भिषज्यति। ऐन्द्रमृष्भ सेन्द्रत्वायं॥२०॥

अक्ष्योर्लोमांनि हिरंण्यं वसति गृह्णाति भिषज्यत्येकं च॥————[५]

यित्रषु यूपेष्वालभेत। बहिर्धाऽस्मादिन्द्रियं वीर्यं दध्यात्। भ्रातृंव्यमस्मै जनयेत्। एक्यूप आलंभते। एक्षयेवास्मिन्निन्द्रियं वीर्यं दधाति। नास्मै भ्रातृंव्यं जनयित। नेतेषां पशूनां पुरोडाशां भवन्ति। ग्रहंपुरोडाशां ह्यंते। युव॰ सुरामंमिश्वनेतिं सर्वदेवत्यं याज्यानुवाक्यं भवतः। सर्वा एव देवताः प्रीणाति॥२१॥

ब्राह्मणं परिक्रीणीयादुच्छेषंणस्य पातारम्। ब्राह्मणो ह्याहुत्या उच्छेषंणस्य पाता। यदि ब्राह्मणं न विन्देत्। वृत्मीक्वपायामवं नयेत्। सैव ततः प्रायंश्चित्तः। यद्वै सौत्रामण्ये व्यृद्धम्। तदंस्यै समृद्धम्। नानादेवत्याः पृशवंश्च पुरोडाशांश्च भवन्ति समृद्धौ। ऐन्द्रः पंशूनामृत्तमो भवति। ऐन्द्रः पुरोडाशांनां प्रथमः॥२२॥

इन्द्रिये एवास्मैं स्मीचीं दधाति। पुरस्तांदनूयाजानां पुरोडाशैः प्रचरित। पुशवो वै पुरोडाशौः। पुश्नेवावं रुन्धे। ऐन्द्रमेकांदशकपालुं निर्वपिति। इन्द्रियमेवावं रुन्धे। सावित्रं द्वादंशकपालुं प्रस्त्ये। वारुणं दशकपालम्। अन्तृत एव वर्रणमवं यजते। वडंबा दक्षिणा॥२३॥

उत वा एषाऽश्वर्थं सूते। उताऽश्वंतरम्। उत सोमं उत सुराँ। यथ्मौत्रामणी समृद्धे। बार्ह्स्पृत्यं पृशुं चंतुर्थमंतिपवितस्या लंभते। ब्रह्म वै देवानां बृह्स्पितिः। ब्रह्मणेव यज्ञस्य व्यृद्धमिपं वपित। पुरोडाशंवानेष पृशुर्भवित। न ह्यंतस्य ग्रहं गृह्णन्ति। सोमप्रतीकाः पितरस्तृण्णुतेतिं शतातृण्णायार्थं समर्वनयति॥२४॥

श्वायुः पुरुषः श्वेनिद्र्येयः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। दक्षिणेऽग्नौ जुंहोति। पापवस्यसस्य व्यावृत्त्यै। हिरंण्यमन्तरा धारयति। पूतामेवैनां जुहोति। श्वतमानं भवति। श्वायुः पुरुषः श्वेनिद्र्येयः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। यत्रैव श्वेतातृण्णां धारयंति॥२५॥

तिन्नदंधाति प्रतिष्ठित्यै। पितृन् वा एतस्यैन्द्रियं वीर्यं गच्छति। यश् सोमोऽति पर्वते। पितृणां यौज्यानुवाक्यांभिरुपं तिष्ठते। यदेवास्यं पितृनिन्द्रियं वीर्यं गच्छंति। तदेवावं रुन्थे। तिस्भिरुपं तिष्ठते। तृतीये वा इतो लोके पितरंः। तानेव प्रीणाति। अथो त्रीणे वै यज्ञस्यैन्द्रियाणिं। अध्वर्युर्होतौ ब्रह्मा। त उपंतिष्ठन्ते। यान्येव यज्ञस्यैन्द्रियाणिं। तैरेवास्मै भेषजं करोति॥२६॥

प्रीणाति प्रथमो दक्षिणा समवंनयति धारयंतीन्द्रियाणि चत्वारिं च॥————[६]

अग्निष्टोममग्र आहंरति। यज्ञमुखं वा अंग्निष्टोमः। यज्ञमुखमेवारभ्यं स्वमा क्रमते। अथैषोंऽभिषेचनीयंश्चतु-स्त्रिष्शपंवमानो भवति। त्रयंस्त्रिष्श्चद्वे देवताः। ता एवाऽऽप्नोति। प्रजापंतिश्चतुस्त्रिष्ट्षः। तमेवाऽऽप्नोति। स्थ्शर एष स्तोमानामयंथापूर्वम्। यद्विषंमाः स्तोमाः॥२७॥

उपं त्वा जामयो गिर् इतिं प्रतिपद्भवति। वाग्वै वायुः। वाच एवैषों ऽभिषेकः। सर्वोसामेव प्रजाना र सूयते। सर्वो एनं प्रजा राजेतिं वदन्ति। एतम् त्यन्दश् क्षिप् इत्यांह। आदित्या वै प्रजाः। प्रजानांमेवैतेनं सूयते। यन्ति वा एते यंज्ञमुखात्। ये संम्भार्या अऋन्॥२९॥

यदाह् पर्वस्व वाचो अग्निय् इति। तेनैव यंज्ञमुखान्नयंन्ति। अनुष्टुक्प्रंथमा भवति। अनुष्टुगुंत्तमा। वाग्वा अनुष्टुक्। वाचैव प्रयन्ति। वाचोद्यंन्ति। उद्वंतीर्भवन्ति। उद्वद्वा अनुष्टुभों रूपम्। आनुष्टुभो राजन्यः॥३०॥

तस्मादुद्वंतीर्भवन्ति। सौर्यनुष्टुगुंत्तमा भंवति। सुवर्गस्यं लोकस्य सन्तंत्यै। यो वै स्वादेतिं। नैनर्ं स्व उपनमित। यः सामंभ्य एतिं। पापींयान्थ्सुषुवाणो भंवति। एतानि खलु वै सामानि। यत्पृष्ठानिं। यत्पृष्ठानि भवन्ति॥३१॥

तैर्व स्वान्नैतिं। यानिं देवराजाना् सामानि। तैर्मुष्मिं ह्योक ऋंध्रोति। यानिं मनुष्यराजाना् सामानि। तैर्स्मिं ह्योक ऋंध्रोति। उभयोर्व लोकयोर् ऋंध्रोति। देवलोके चं मनुष्यलोके चं। एकवि १ शों ऽभिषेचनी यंस्योत्तमो भंवति। एकवि १ शः केशवपनी यंस्य प्रथमः। सप्तद्शो दंशपेयः॥ ३२॥

विड्वा एंकविष्शः। राष्ट्र संप्तद्शः। विशं एवैतन्मंध्यतीं-ऽभिषिंच्यते। तस्माद्वा एष विशां प्रियः। विशो हि मंध्यतोंऽभिषिच्यतें। यद्वा एनम्दो दिशोऽनुं व्यास्थापयंन्ति। तथ्मुंव्रां लोकम्भ्या रोहति। यदिमं लोकं न प्रत्यव्रोहेंत्। अतिज्ञनं वेयात्। उद्वां माद्येत्। यदेष प्रतीचीनः स्तोमो भवति। इममेव तेनं लोकं प्रत्यवरोहति। अथों अस्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठत्यनुन्मादाय॥३३॥

अकंत्राज्यों भवंति दश्येयों माध्रेशीण च॥————[८] इयं वै रंज्तता। असौ हरिंणी। यद्रुक्मौ भवंतः। आभ्यामेवैनंमुभ्यतः पिरं गृह्णाति। वरुंणस्य वा अभिष्वच्यमांनस्याऽऽपंः। इन्द्रियं वीर्यं निरंप्रन्। तथ्सुवर्ण् हरिंण्यमभवत्। यद्रुक्ममंन्तर्दधांति। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यानिंधाताय। शतमांनो भवति शतक्षेरः। शतायुः पुरुंषः शतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। आयुर्वे हिरंण्यम्। आयुष्यां पुवेनंमभ्यतिं क्षरन्ति। तेजो वे हिरंण्यम्। तेज्रस्यां पुवेनंमभ्यतिं क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां पुवेनंमभ्यतिं क्षरन्ति॥३४॥

शृतक्षंग्रेऽष्टौ चं॥————[९]

अप्रतिष्ठितो वा एष इत्यांहुः। यो रांज्सूयेन यजंत इतिं। यदा वा एष एतेनं द्विरात्रेण यजंते। अथं प्रतिष्ठा। अथं संवथ्सरमाप्नोति। यावंन्ति संवथ्सरस्यांहोरात्राणि। तावंतीरेतस्यं स्तोत्रीयाः। अहोरात्रेष्वेव प्रतिं तिष्ठति। अग्निष्टोमः पूर्वमहंर्भवति। अतिरात्र उत्तरम्॥३५॥ नानैवाहोरात्रयोः प्रतिं तिष्ठति। पौर्णमास्यां पूर्वमहंर्भवति। व्यष्टकायाम्त्तंरम्। नानैवार्धमासयोः प्रतिं तिष्ठति। अष्टमः प्रश्नः 11

अमावास्यांयां पूर्वमहंभंवति। उद्दृष्ट उत्तंरम्। नानैव मासंयोः प्रतिं तिष्ठति। अथो खलुं। ये एव संमानपृक्षे पुण्याहे स्यातांम्। तयोः कार्यं प्रतिष्ठित्यै॥३६॥

अपृश्व्यो द्विरात्र इत्यांहुः। द्वे ह्येते छन्दंसी। गायत्रं च त्रेष्टुंभं च। जगंतीमन्तर्यन्ति। न तेन जगंती कृतत्यांहुः। यदेनान्तृतीयसवने कुर्वन्तीतिं। यदा वा एषाऽहीनस्याहुर्भजंते। साह्रस्यं वा सवनम्। अथैव जगंती कृता। अथं पश्व्यः। व्युष्टिर्वा एष द्विरात्रः। य एवं विद्वान्द्विरात्रेण यजंते। व्येवास्मां उच्छति। अथो तमं एवापं हते। अग्निष्टोममंन्तृत आ हंरति। अग्निः सर्वा देवताः। देवतांस्वेव प्रतिं तिष्ठति॥३७॥

उत्तरं प्रतिष्ठित्यै पश्वयः सप्त चं॥-----[१०]

वर्रणस्य जामि वा ईंश्वर आँग्नेयमिन्द्रंस्य यित्रिष्वंग्निष्टोममुपं त्वेयं वै रंजुताऽप्रंतिष्ठितो दशं॥१०॥

वर्रणस्य यदिश्वभ्यां यित्रषु तस्मादुद्वंतीः सप्तित्रिर्श्यत्॥३७॥ वर्रणस्य प्रतिं तिष्ठति॥

हरिः ओम्॥ ॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

12 अष्टमः प्रश्नः

 ${\sf Credits:} \quad {\sf http://stotrasamhita.github.io/about/}$